Siyer-i Nebî

Seri 4

Safa Tepesinden Çağrı

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Açık Davet, Kureyş'in Muhalefeti ve Habeşistan'a Hicret

Hj Che Alim Hj Che Haron
AK (Kelantan)
quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY
Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ

SERİ 4

SAFA TEPESİNDEN ÇAĞRI

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Açık Davet, Kureyş'in Muhalefeti ve Habeşistan'a Hicret

فَٱصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْمُشْرِكِينَ

"Artık buyrulanı açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme."

HİCR SÛRESİ 15:94

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Resûlünü alay edenlerin şerrinden koruyan ve imtihan edildiklerinde ashabın kalplerini sağlamlaştıran Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muhammed'e ﷺ, âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Siyer-i Nebî'nin bu dördüncü serisi, Resûlullah'ı ﷺ Safa Tepesi'ndeki açık çağrıdan, Kureyş'in alay ve işkencelerinden geçerek ashabın Habeşistan'daki adil bir kralın ülkesine hicretine kadar izler. Onların sabrı bizi güçlendirsin; bu bilgi de 'ilmun yuntefe'u bih, yani faydalanılan bir ilim olsun.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan tasvir edilmemiştir. Kapakta **şafak vakti Safa Tepesi** görülür: Mekke vadisinin kenarında alçak, kayalık bir tepe; tepenin ardından yükselen **sabah güneşinin ışığı** bütün vadiyi ve aşağıdaki **Kâbe**yi aydınlatır.

Safa Tepesi'nden yayılan ışık, bu e-kitapta anlatıldığı gibi İslâm çağrısının bütün Kureyş'e açıkça duyurulmaya başlanmasını simgeler.

Alttaki lacivert şerit, **ince altın çizgilerle** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

SAFA TEPESİNDEN ÇAĞRI — *Giriş*
1. GİZLİLİKTEN AÇIKLIĞA — *Hicr 15:94–95*
2. AKRABAYA ÇAĞRI — *Sahîh-i Buhârî 4771*
3. SAFA TEPESİNİN ÜZERİNDE — *Sahîh-i Buhârî 4770*
4. EBÛ LEHEB VE KARISI — *Siyer notu*
5. KUREYŞ'İN İTHAMLARI — *İthamlar ve cevaplar tablosu*
6. VELÎD B. MUĞÎRE: ÇIKMAZA GİREN DELİL — *Müddessir 74:18–25*
7. EBÛ TÂLİB ÜZERİNDEN BASKI — *Siyer notu*
8. UZLAŞMA TEKLİFİ VE KÂFİRÛN SÛRESİ — *Kâfirûn 109:1–6*
9. RESÛLULLAH ﷺ KÂBE'NİN YANINDA EZİYET GÖRÜYOR — *Sahîh-i Buhârî 240*
10. EBÛ BEKİR RESÛLULLAH'I SAVUNUYOR — *Sahîh-i Buhârî 3678*
11. ZAYIFLARA YAPILAN İŞKENCE — *Siyer notu*
12. "FAKAT SİZ ACELE EDİYORSUNUZ" — *Sahîh-i Buhârî 3612*
13. ÖZGÜRLÜĞE HARCANAN SERVET — *Siyer notu*
14. NEDEN SEBAT ETTİLER? — *Sebepler tablosu*
15. NECM SÛRESİYLE SECDE — *Sahîh-i Buhârî 1071*
16. HABEŞİSTAN'A İLK HİCRET — *Güzergâh haritası*
17. AKSUM KRALLIĞI: ADİL KRALIN ÜLKESİ — *Tarih notu*
18. İKİNCİ HİCRET VE KUREYŞ ELÇİLERİ — *Muhacir sayısı şekli*
19. CA'FER'İN NECÂŞÎ HUZURUNDAKİ KONUŞMASI — *Siyer notu*
20. NECÂŞÎ: CENAZE NAMAZI KILINAN KRAL — *Sahîh-i Buhârî 3877*
21. HAMZA VE ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLUŞU — *Sahîh-i Buhârî 3863*
22. SAHİH RİVAYET İLE MEŞHUR KISSA ARASINDA — *Rivayetlerin değerlendirilmesi*
23. BU SERİDEKİ ÖNEMLİ YERLER — *Safa Tepesi'nden Aksum'a*
24. KIZILDENİZ'İ GEÇMEK — *Hicret güzergâhı ve Arap–Habeş ilişkileri*
25. TARİHİN İZLERİ: ARKEOLOJİK KAYITLARDA AKSUM KRALLIĞI — *Sikkeler, dikili taşlar ve Negaş*
26. BU SERİDEKİ ŞAHSİYETLER — *Şahsiyetler tablosu*
27. ZAMAN ÇİZELGESİ: SİYER VE DÜNYA — *613–630 olayları tablosu*
28. SIKÇA SORULAN SORULAR — *On iki soru*
29. DERSLER VE KAPANIŞ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

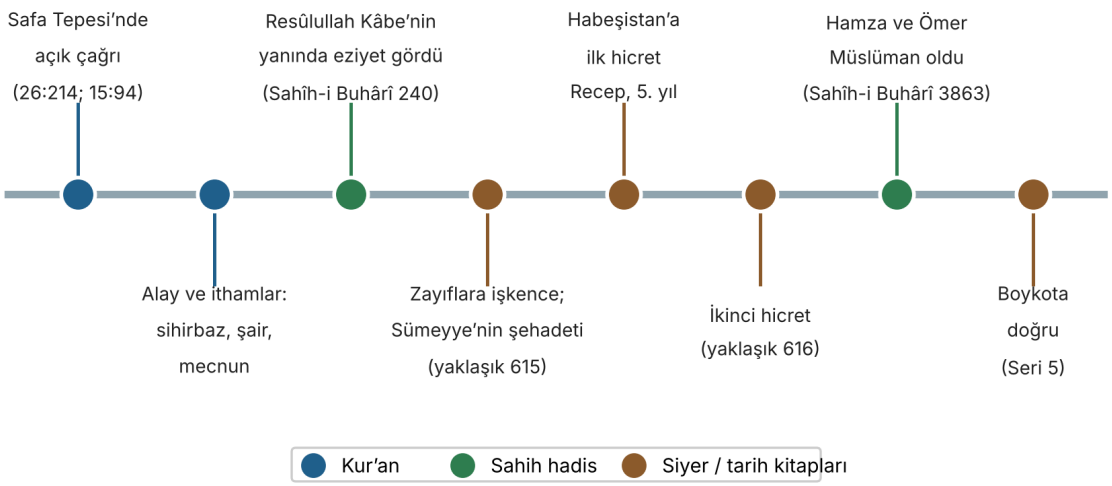
© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAFA TEPESİNDEN ÇAĞRI

Siyer-i Nebî'nin üçüncü serisi, üç yıllık gizli davet ve Dâru'l-Erkam'da toplanan küçük bir mü'min topluluğuyla sona ermişti. Bu dördüncü e-kitap, davet ***toplumun ortasına çıktığında*** yaşananları anlatır: Safa Tepesi'ndeki çağrı, alay ve iftiralar, uzlaşma teklifi, Resûlullah'a ﷺ ve zayıf sahâbîlere yapılan işkenceler ve nihayet ***İslâm'daki ilk hicret*** — Habeşistan'daki adil bir kralın ülkesine.

Bu e-kitaptaki âyetler ve sahih hadisler titizlikle — yalnızca gerçekten ilgili olanlar — seçilmiştir; siyer kitaplarındaki rivayetler ise "Siyer Notu" kutularına konmuş ve dereceleri belirtilmiştir. Çok meşhur olup senedi zayıf olan bazı kıssalar açıkça işaretlenmiştir.

Zaman Çizelgesi: Açık Davetten Habeşistan Hicretine (yaklaşık 613–616)

Eksendeki konumlar yaklaşık sıralamadır. Olayların çoğunun kesin tarihi siyer kitaplarında ihtilaflıdır.

Şekil 1: Açık davetten Habeşistan'a hicrete kadar zaman çizelgesi.

Not: Bu e-kitaptaki ayet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Siyer kitaplarından alınan bilgiler kahverengi "Siyer Notu" kutularında verilmiş, tarihî bilgilere kaynak bağlantıları eklenmiştir.

GİZLİLİKTEN AÇIKLIĞA

Yaklaşık üç yıllık gizli davetten sonra her şeyi değiştiren emir indi. Allah, Resûlüne risaleti ***açıkça*** tebliğ etmesini emretti:

HİCR SÛRESİ 15:94–95

فَٱصۡدَعۡ بِمَا تُؤۡمَرُ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ٩٤

Artık buyrulanı açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme.

إِنَّا كَفَيۡنَٰكَ ٱلۡمُسۡتَهۡزِءِينَ ٩٥

Allah'la beraber başka bir tanrının bulunduğunu kabul eden alaycılara karşı şüphesiz Biz sana kafiyiz. Yakında ne olduğunu öğreneceklerdir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/15:94-95

15:94–95 ÂYETLERİNİN AÇIKLAMASI

Allah buyurur: ***"Sana emrolunanı açıkça ortaya koy"***. İbn Kesîr, bu âyetin Resûlullah'a, müşriklerin itirazlarına aldırmadan risaleti bütün insanlara ***açıkça*** tebliğ etmesini emrettiğini açıklar. Tefsîru İbn Kesîr 15:94.

Sonraki âyet bir güvence verir: ***"Alay edenlere karşı Biz sana yeteriz"***. İbn Kesîr, Resûlullah ile alay etmekle tanınan bazı Kureyş ileri gelenlerini — aralarında ***Velîd b. Muğîre*** ve ***Âs b. Vâil*** — ve Allah'ın onların şerrine karşı Resûlüne nasıl yettiğini anlatır. Tefsîru İbn Kesîr 15:95.

İki âyetin sıralamasına dikkat edin: ***emir***, ***güvence*** ile birlikte gelir. Allah, Resûlüne Kureyş'le korumasız yüzleşmesini emretmedi. Siyerde tekrar eden ilke budur: ağır görev, Allah'ın yardımıyla birlikte gelir.

Şu emir de indi: ***"En yakın akrabanı uyar"*** (Şuarâ 26:214), ardından ***"Sana uyan mü'minlere kanadını indir (alçak gönüllü ol)"*** (26:215). Açık davet en yakın aileyle başladı ve mü'minlere karşı yumuşaklıkla birlikte yürüdü.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AKRABAYA ÇAĞRI

26:214. âyet inince Resûlullah ﷺ hemen onu uyguladı. Kureyş kabilelerini teker teker, ardından kendi ailesini — amcasını, halasını ve sevgili kızını — çağırdı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4771

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ} قَالَ «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ـ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا ـ اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ، لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ، لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا عَبَّاسُ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لاَ أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ، لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي، لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا». تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ.

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Allah {En yakın akrabanı uyar} âyetini indirince Resûlullah ﷺ ayağa kalktı ve şöyle buyurdu: **"Ey Kureyş topluluğu — ya da buna benzer bir söz — kendinizi kurtarın! Ben sizi Allah'tan (gelecek azaptan) hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Abdümenâf oğulları, sizi Allah'tan hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Abbas b. Abdülmuttalib, seni Allah'tan hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Resûlullah'ın halası Safiyye, seni Allah'tan hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Muhammed'in kızı Fâtıma, malımdan dilediğini iste; fakat seni Allah'tan hiçbir şekilde kurtaramam."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû al-Yaman ← Şu'aib b. Abi Hamzah ← al-Zuhri ← Sa'id b. al-Musayyib ve Ebû Salamah b. 'Abdurrahmân ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه. Mütâbaat olarak şu râvilerin rivayetleri de bunu destekler: Asbagh ← Ibn Wahb ← Yunus ← Ibn Şihab.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu't-Tefsîr, Şuarâ Sûresi, Hadis No. 4771. Müslim de rivayet etmiştir (No. 206).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4771

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis temel bir akide ilkesi içerir: ***herkes Allah katında kendinden sorumludur***. Soy, Peygamber'e akrabalık, hatta onun kızı olmak bile iman ve amel olmadan kimseyi kurtarmaz.

Soyla çok övünen Kureyş toplumunda bu söz büyük bir şaşkınlık uyandırdı. Abdümenâf oğulları en şerefli kabileydi; ama Resûlullah, kabile şerefinin Allah katında ***hiçbir değeri olmadığını*** vurguladı.

Ders: aile adına, âlim soyundan gelmeye ya da makama güvenmeyin. Tek azık ***iman ve amel***dir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAFA TEPESİNİN ÜZERİNDE

Açık davetin en meşhur olayı, el-Emîn lakabını gösterdiği için Seri 2'de okuduğumuz ***Safa Tepesi'ndeki çağrıdır***. Resûlullah ﷺ Safa'ya çıktı ve Kureyş kabilelerini toplanıncaya kadar çağırdı (Sahîh-i Buhârî 4770).

ADIM	HİKMET
Yüksek bir yere çıkmak	Arapların bir tehlikeye karşı uyarma yolu; herkes dikkat kesildi.
Soru: "Bana inanır mısınız?"	Mesajı iletmeden önce güven inşa etmek.
Cevapları: "Senin yalan söylediğini hiç görmedik"	Doğruluğuna dair toplu bir şahitlik.
"Ben şiddetli bir azaba karşı uyarıcıyım"	Ana mesaj açık ve kısa biçimde iletildi.

Resûlullah'ın yöntemi son derece hikmetliydi: kabul etmedikleri şeyi söylemeden önce ***kendilerinin de kabul ettiği bir şeyle*** — kendi doğruluğuyla — başladı. Bugünün davetçileri bu yöntemden ders alabilir.

Ne var ki ilk cevap kendi amcası ***Ebû Leheb***den geldi: "Yazıklar olsun sana! Bizi bunun için mi topladın?" Bunun üzerine ***Mesed Sûresi*** indi: "Ebû Leheb'in iki eli kurusun! Kurudu da" (111:1).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ LEHEB VE KARISI

SİYER NOTU: DÜŞMAN AMCA

Wikipedia'ya göre ***Ebû Leheb*** — asıl adı Abdüluzzâ b. Abdülmuttalib — Resûlullah'ın ***bapa saudara*** amcasıdır. İki oğlu, Resûlullah'ın iki kızı Rukıyye ve Ümmü Külsûm ile nişanlanmıştı; ancak davet başlayınca bu nişanlar bozuldu.

Karısı Ebû Süfyân'ın kız kardeşi ***Ümmü Cemîl*** bint Harb de Resûlullah'a düşmanlık ediyordu. Kur'an onu ***"odun taşıyıcı"*** diye niteler (Mesed 111:4). Ebû Leheb, Bedir Savaşı'ndan kısa bir süre sonra öldü.

KAYNAK:
Wikipedia, "Abu Lahab". https://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Lahab

MESED SÛRESİNDEKİ MUCİZE

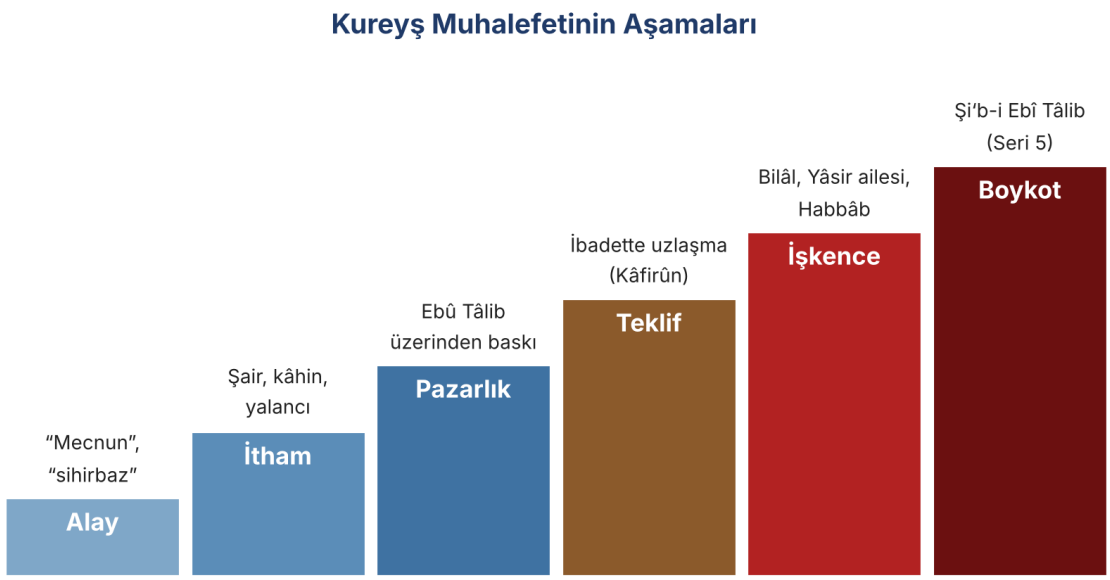
Bu sûre, Ebû Leheb'in ***ateşe gireceğini*** — yani küfür üzere öleceğini — bildirir. Sûre onun ölümünden yıllar önce indi. Ebû Leheb Kur'an'ı "yalanlamak" için ***Müslüman görünebilirdi***; ama bunu yapmadı. Böylece bu, gerçekleşen bir ***Kur'an haberi*** oldu.

Ders: kan bağı hidayeti garanti etmez. En yakın amca düşman olabilirken, Habeşistanlı Bilâl gibi bir yabancı en sadık kardeş olabilir. ***Hidayet Allah'a aittir***.

KUREYŞ'İN İTHAMLARI

Kureyş, Resûlullah'ın doğruluğunu inkâr edemeyince insanları ondan uzaklaştırmak için ***yaftalar*** aradı. Kur'an bu ithamları kaydeder ve teker teker cevaplar:

KUREYŞ'İN İTHAMI	KUR'AN'IN CEVABI
"Mecnun" (Hicr 15:6)	Rabbinin nimeti sayesinde sen mecnun değilsin (Kalem 68:2).
"Yalancı bir sihirbaz" (Sâd 38:4)	Kendi içlerinden bir uyarıcı gelmesine şaştılar (38:4).
"Şair" (Enbiyâ 21:5)	O bir şair sözü değildir; ne kadar da az inanıyorsunuz (Hâkka 69:41).
"Kâhin"	O bir kâhin sözü de değildir; ne kadar da az düşünüyorsunuz (69:42).
"Ona bir insan öğretiyor"	İma ettikleri kişinin dili yabancıdır; bu (Kur'an) ise apaçık bir Arapçadır (Nahl 16:103).

Şekil 2: Kureyş muhalefetinin aşamaları.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİRBİRİYLE ÇELİŞEN İTHAMLAR

Bu ithamların ***birbiriyle çeliştiğine*** dikkat edin. Mecnun, şair gibi güzel sözler dizemez; şair kâhin gibi konuşmaz; sihirbaz da insanları sihri terk etmeye çağırmaz. Kendi şaşkınlıkları, ithamların ***dayanaksız*** olduğunun delilidir.

Ders: delil tükendiğinde hakkın muhalifleri ***yafta ve propagandaya*** başvurur. Bir Müslüman bir şeyi kendisine yapıştırılan lakaplara göre değil, delil ve kanıta göre değerlendirmelidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

VELÎD B. MUĞÎRE: ÇIKMAZA GİREN DELİL

SİYER NOTU: HAC MEVSİMİ ÖNCESİ TOPLANTI

İbn Kesîr'in Müddessir Sûresi tefsirine göre Mahzûm oğullarından zengin ve saygın bir Kureyş ileri geleni olan ***Velîd b. Muğîre*** Kur'an'ı dinlemiş ve kalbi etkilenmişti. Kureyş endişelendi ve onu Kur'an aleyhine bir açıklama yapmaya zorladı.

Hac mevsimi yaklaşırken, Arap kabileleri Mekke'ye gelmeden önce Kureyş ithamlarını birleştirmek için toplandı. Velîd "mecnun", "şair" ve "kâhin" yaftalarını, hiçbiri uymadığı için reddetti. Sonunda uzun uzun düşündü ve şöyle dedi: ***"Bu, (öncekilerden) öğrenilip aktarılan bir sihirden başka bir şey değil."***

KAYNAK:
Tefsîru İbn Kesîr 74:11–25 https://tafsir.app/ibn-katheer/74/11

Kur'an bu süreci tam olarak tasvir eder: ***"Çünkü o düşündü ve ölçüp biçti"*** (Müddessir 74:18); sonra baktı, kaşlarını çattı, yüzünü ekşitti, sırt çevirdi ve büyüklendi; ardından "Bu, ancak aktarılan bir sihirdir" dedi (74:21–24).

ÇIKMAZA GİREN DELİL

Velîd'in kıssası, Kureyş'in muhalefetinin ***anlamadıkları için olmadığını*** gösterir. Kur'an'ın yüceliğini anlıyorlardı; ama ***kibir, çıkar ve makam*** onu kabul etmelerine engel oldu.

Ders: alçak gönüllülük olmadan ilim imana götürmez. Pek çok kişi hakkı bilir ama ona uymanın ***bedelini ödemeye*** razı olmaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ TÂLİB ÜZERİNDEN BASKI

SİYER NOTU: KUREYŞ'İN EBÛ TÂLİB'E ELÇİLERİ

Siyer kitapları (İbn İshâk), Kureyş ileri gelenlerinin birkaç kez ***Ebû Tâlib***e gelip yeğenini durdurmasını ya da onu kendilerine teslim etmesini istediklerini rivayet eder. Ebû Tâlib yumuşak bir dille reddetti ve Resûlullah'ı korumaya devam etti.

Çok meşhur bir rivayette Resûlullah'ın şöyle dediği nakledilir: ***"Allah'a yemin ederim ki güneşi sağ elime, ayı sol elime koysalar..."*** Bu rivayeti İbn İshâk ***muttasıl bir senet olmadan*** zikreder; Elbânî gibi hadis âlimleri onu ***zayıf*** saymıştır. Anlamı doğrudur; ama lafzı kesin olarak Resûlullah'a nispet edilemez.

KAYNAK:

Wikipedia, "Abu Talib ibn Abd al-Muttalib". https://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Talib_ibn_Abd_al-Muttalib

BİR AMCANIN HİMAYESİ

Kesin olan şudur: Ebû Tâlib kendisi Müslüman olmadığı hâlde Resûlullah'ı Kureyş'e ***asla teslim etmedi***. Arap kabile düzeninde aile reisinin himayesi çok önemliydi: Resûlullah'a saldırmak, bütün Hâşim oğullarına meydan okumak demekti.

Allah, Resûlünü korumak için ***mevcut sosyal düzeni*** kullandı. Ders: bir davetçi, şeriata aykırı düşmedikçe toplumun adil kanun ve düzenlerinden daveti korumak için yararlanabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UZLAŞMA TEKLİFİ VE KÂFİRÛN SÛRESİ

Tehditler sonuç vermeyince Kureyş başka bir yol denedi: ***uzlaşma***. İbn Kesîr'in aktardığına göre Resûlullah'ın bir yıl onların ilahlarına tapmasını, kendilerinin de bir yıl Allah'a ibadet etmesini teklif ettiler. Cevap, kısa ve kesin bir sûreyle indi:

KÂFİRÛN SÛRESİ 109:1–6

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿١﴾

De ki: "Ey inkarcılar.

لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾

Ben sizin taptıklarınıza tapmam.

وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٣﴾

Benim taptığıma da sizler tapmazsınız.

وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ﴿٤﴾

Ben de sizin taptığınıza tapacak değilim.

وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ﴿٥﴾

Benim taptığıma da sizler tapmıyorsunuz.

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِىَ دِينِ ﴿٦﴾

Sizin dininiz size, benim dinim banadır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/109:1-6

KÂFİRÛN SÛRESİNİN AÇIKLAMASI

Sûre çok açık bir ilkeyle sona erer: ***"Sizin dininiz size, benim dinim banadır"***. İbn Kesîr bu sûrenin şirk amellerinden ***uzak olduğunun ilanı*** olduğunu ve ibadette yalnızca Allah'a ihlâsı emrettiğini açıklar. Tefsîru İbn Kesîr 109:6.

KONU	KONUMU
İnanç ve ibadet	Uzlaşma yok: ibadet yalnızca Allah'adır.
Dinde zorlama	Zorlama yoktur; herkes kendi tercihinden sorumludur (Bakara 2:256).
Muamelat ve iyilik	Savaşmayan gayrimüslimlere adil davranmak ve iyilik etmek caizdir (Mümtehine 60:8).

Ders: İslâm, ***toplumsal ilişkilerde hoşgörü*** ile ***inançta taviz*** arasında ayrım yapar. Başka dinlerin mensuplarıyla barış içinde yaşayabiliriz; ama ibadetleri birbirine karıştırmayız.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH ﷺ KÂBE'NİN YANINDA EZİYET GÖRÜYOR

Kureyş'in muhalefeti sözle kalmadı. Resûlullah ﷺ bizzat, hatta Kâbe'nin yanında ***Allah'a secde ederken*** bedenen eziyet gördü. Abdullah b. Mes'ûd رضى الله عنه unutamadığı bir olaya şahit oldu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 240

حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم سَاجِدٌ ح قَالَ وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ الْبَيْتِ، وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابٌ لَهُ جُلُوسٌ، إِذْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَيُّكُمْ يَجِيءُ بِسَلَى جَزُورِ بَنِي فُلاَنٍ فَيَضَعُهُ عَلَى ظَهْرِ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ فَانْبَعَثَ أَشْقَى الْقَوْمِ فَجَاءَ بِهِ، فَنَظَرَ حَتَّى إِذَا سَجَدَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم وَضَعَهُ عَلَى ظَهْرِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَأَنَا أَنْظُرُ، لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا، لَوْ كَانَ لِي مَنَعَةٌ. قَالَ فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ وَيُحِيلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم سَاجِدٌ لاَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ، حَتَّى جَاءَتْهُ فَاطِمَةُ، فَطَرَحَتْ عَنْ ظَهْرِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ «اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ». ثَلاَثَ مَرَّاتٍ، فَشَقَّ عَلَيْهِمْ إِذْ دَعَا عَلَيْهِمْ ـ قَالَ وَكَانُوا يُرَوْنَ أَنَّ الدَّعْوَةَ فِي ذَلِكَ الْبَلَدِ مُسْتَجَابَةٌ ـ ثُمَّ سَمَّى «اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ، وَعَلَيْكَ بِعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ، وَأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ، وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ». وَعَدَّ السَّابِعَ فَلَمْ يَحْفَظْهُ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ عَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم صَرْعَى فِي الْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ.

TERCÜME:

Abdullah b. Mes'ûd'dan رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Peygamber ﷺ Kâbe'nin yanında namaz kılıyordu; Ebû Cehil ve arkadaşları da orada oturuyordu. Bazıları ötekilere: "Hanginiz falan oğullarının kesilen devesinin işkembesini getirip Muhammed secdeye varınca sırtına koyar?" dedi. İçlerinden en bedbahtı kalkıp onu getirdi; bekledi ve Peygamber ﷺ secdeye varınca onu iki omzunun arasına, sırtının üstüne koydu. Abdullah dedi ki: "Bakıyordum ama hiçbir şey yapamıyordum. Keşke bir koruyucum olsaydı!" Onlar birbirlerine yaslanacak kadar gülüyorlardı. Resûlullah ﷺ ise başını kaldırmadan secdede kaldı; nihayet Fâtıma gelip o pisliği sırtından attı. Resûlullah başını kaldırdı ve üç kez şöyle dua etti: **"Allah'ım, Kureyş'i sana havale**

ediyorum." Bu dua onlara ağır geldi; çünkü o beldede duanın kabul edildiğine inanıyorlardı. Sonra isimleri saydı: **"Allah'ım, Ebû Cehil'i, Utbe b. Rebîa'yı, Şeybe b. Rebîa'yı, Velîd b. Utbe'yi, Ümeyye b. Halef'i ve Ukbe b. Ebû Muayt'ı sana havale ediyorum"** — yedinci birini de saydı ama râvi onu hatırlayamadı. Abdullah dedi ki: "Canımı elinde tutan (Allah'a) yemin ederim ki Resûlullah'ın ﷺ adını saydığı kimseleri Bedir kuyusunda yere serilmiş ölüler olarak gördüm."

SENED İmam Buhârî'nin iki senedli rivayet zinciri (talebeden hocaya): (1) 'Abdan ← babası 'Uthman b. Jabalah ← Şu'bah; ve (2) Ahmed b. 'Uthman ← Şuraih b. Maslamah ← Ibrahim b. Yusuf ← babası Yusuf b. Ishaq — ikisi de ← Ebû Ishaq al-Sabi'i ← 'Amr b. Maimun ← 'Abdullah b. Mas'ud رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Vudû', Hadis No. 240. Müslim de rivayet etmiştir (No. 1794).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:240

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis üç şahsiyeti gösterir. ***Resûlullah*** ﷺ sabırla secdede kalır. ***İbn Mes'ûd***, kabile himayesi olmayan bir sahâbî olarak yalnızca seyredebilir. Ve ***Fâtıma*** — henüz genç bir kız — Kureyş ileri gelenlerinin önünde babasının sırtını temizlemeye cesaretle gelir.

Resûlullah'ın duası kişisel bir intikam duası değildi; insanları Allah yolundan alıkoydukları içindi. İbn Mes'ûd, yıllar sonra Bedir'de ***hepsinin*** öldürüldüğünü bizzat gördüğüne yemin eder — Resûlullah'ın ﷺ duasının kabul edildiğinin bir delili.

Ders: eziyet görse bile ***ibadette sabır*** ve tek başına kalsa bile ***hakkı savunma*** cesareti — Fâtıma رضى الله عنها gibi.

EBÛ BEKİR RESÛLULLAH'I SAVUNUYOR

Urve b. Zübeyr, Abdullah b. Amr'a رضى الله عنهما müşriklerin Resûlullah'a ﷺ yaptığı en ağır şeyi sordu.

Abdullah, ***Ukbe b. Ebû Muayt***ın Resûlullah namaz kılarken gelip elbisesini boynuna doladığını ve onu ***şiddetle boğduğunu*** gördüğünü söyledi (Sahîh-i Buhârî 3678).

Ebû Bekir رضى الله عنه gelip Ukbe'yi itti ve şöyle dedi: ***"Rabbim Allah'tır dediği için bir adamı mı öldüreceksiniz? Hâlbuki o size Rabbinizden apaçık deliller getirmiştir."***

FİRAVUN AİLESİNDEN MÜ'MİNİN SÖZÜ

Ebû Bekir'in bu sözü bir ***Kur'an alıntısıdır***: Firavun ailesinden Mûsâ'yı عَلَيْهِ السَّلَامُ savunan mü'min bir adamın sözü (Mü'min 40:28). Ebû Bekir, o kritik anda Resûlullah'ı ﷺ kuvvetle değil, vahyin delilleriyle savundu.

Siyer kitapları, Ebû Bekir'in de Resûlullah'ı savunduğu ve davet ettiği için tanınmaz hâle gelinceye kadar ağır şekilde dövüldüğünü anlatır. Buna rağmen önce kendi durumunu değil, Resûlullah'ın ﷺ durumunu sordu. Bu rivayet Sahîhayn'dan değil, ***siyer kitaplarındandır***.

Ders: ***gerçek dost*** zor günde yanında olandır. Ebû Bekir yalnızca iman etmekle kalmadı; sevdiği kişiyi korumak için riski göze aldı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZAYIFLARA YAPILAN İŞKENCE

Hâşim oğullarının himayesindeki Resûlullah ﷺ bile eziyet görüyorsa, ***köleler ve himayesiz kimseler***in durumu nice olur? En ağır işkenceyi onlar gördü. Seri 3 onları tanıtmıştı; burada geçtikleri imtihanı görüyoruz.

SİYER NOTU: BİLÂL VE "EHAD, EHAD"

Siyer kitaplarına göre efendisi ***Ümeyye b. Halef***, Bilâl'i öğle vakti Mekke'nin kızgın kumlarına yatırır, göğsüne büyük bir kaya koyar ve putlara dönmesini isterdi. Bilâl yalnızca şunu tekrarlardı: ***"Ehad, Ehad (Allah birdir)"***.

İbn Mâce'nin İbn Mes'ûd'dan rivayetinde (No. 150, hasen kabul edilmiştir) İslâm'ı ilk açıklayan yedi kişi anılır ve Bilâl'in ***Allah yolunda kendini hiçe saydığı***, onu Mekke sokaklarında sürüklediklerinde "Ehad, Ehad" demeye devam ettiği bildirilir.

KAYNAK:
Wikipedia, "Bilal ibn Rabah". https://en.wikipedia.org/wiki/Bilal_ibn_Rabah

SİYER NOTU: AMMÂR VE İKRAH ÂYETİ

İbn Kesîr, ***Nahl 16:106. âyetin Ammâr b. Yâsir*** hakkında indiğini nakleder. Ammâr, küfür sözü söylemeye zorlanıncaya kadar işkence görmüş, sonra ağlayarak Resûlullah'a ﷺ gelmişti. Resûlullah kalbinin nasıl olduğunu sordu; Ammâr kalbinin imanla mutmain olduğunu söyledi. Bu rivayet tefsir kitaplarında yer alır, ***Sahîhayn'da yoktur***.

KAYNAK:
Tefsîru İbn Kesîr 16:106 https://tafsir.app/ibn-katheer/16/106

Âyet, ***"kalbi imanla dolu olduğu hâlde (küfre) zorlanan kimseye"*** ruhsat verir. Âlimler bu âyetten, kalp iman üzere kaldıkça ***hayatı tehdit eden zorlamanın*** sözün günahını kaldırdığı hükmünü çıkarmıştır. Tefsîru İbn Kesîr 16:106.

Ammâr'ın annesi ***Sümeyye*** ve babası ***Yâsir*** ise boyun eğmemeyi seçtiler ve imanları uğruna öldürüldüler — Sümeyye ***İslâm'ın ilk şehidi*** oldu (Seri 3). İki tercih de meşrudur: ruhsat ve azimet.

Ders: İslâm ***gerçekçi ve rahmet dolu*** bir dindir. Şehitlerin sebatını takdir eder; aynı zamanda gücü yetmeyene ruhsat tanır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"FAKAT SİZ ACELE EDİYORSUNUZ"

Uzun süren işkenceler bazı sahâbîleri şikâyete getirdi. Kızgın demirle işkence görmüş bir demirci olan ***Habbâb b. Eret*** رضى الله عنه şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3612

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا قَيْسٌ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ، قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهْوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، قُلْنَا لَهُ أَلاَ تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلاَ تَدْعُو اللَّهَ لَنَا قَالَ «كَانَ الرَّجُلُ فِيمَنْ قَبْلَكُمْ يُحْفَرُ لَهُ فِي الأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهِ، فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ، فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُشَقُّ بِاثْنَتَيْنِ، وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ، وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ، مَا دُونَ لَحْمِهِ مِنْ عَظْمٍ أَوْ عَصَبٍ، وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ، وَاللَّهِ لَيُتِمَّنَّ هَذَا الأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ، لاَ يَخَافُ إِلاَّ اللَّهَ أَوِ الذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ، وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ».

TERCÜME:

Habbâb b. Eret'ten رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Resûlullah ﷺ Kâbe'nin gölgesinde bürdesini yastık yapmış yaslanırken ona şikâyette bulunduk ve "Bizim için yardım istemeyecek misin? Bizim için Allah'a dua etmeyecek misin?" dedik. Buyurdu ki: **"Sizden önceki ümmetler arasında bir adam için yerde bir çukur kazılır, o çukura konulurdu. Sonra testere getirilip başının üstüne konur ve ikiye bölünürdü; bu onu dininden döndürmezdi. Demir taraklarla taranır, eti kemiğinden ve sinirlerinden ayrılırdı; bu da onu dininden döndürmezdi. Allah'a yemin ederim ki Allah bu işi mutlaka tamamlayacaktır; öyle ki bir yolcu San'â'dan Hadramevt'e kadar Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmadan gidecek, koyunları için de yalnızca kurttan endişe edecektir. Fakat siz acele ediyorsunuz."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. al-Muthanna ← Yahya b. Sa'id al-Qattan ← Isma'il b. Abi Khalid ← Qais b. Abi Hazim ← Khabbab b. al-Aratt رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Bâbu Alâmâti'n-Nübüvve fi'l-İslâm (Nübüvvetin Alametleri), Hadis No. 3612.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3612

BU HADİSİN DERSLERİ

Resûlullah ﷺ onların acısını inkâr etmedi; ama onlara ***üç şey*** verdi: tarihî bir bakış (önceki mü'minler daha ağır imtihan edildi), geleceğe dair güven (bu din mutlaka galip gelecek) ve yumuşak bir uyarı (***"fakat siz acele ediyorsunuz"***).

Bu hadis bir ***haber mucizesi*** de içerir. Söylendiği gün Müslümanlar Mekke'de işkence gören küçük bir topluluktu. Yirmi yıldan kısa bir sürede bütün Arap Yarımadası — San'â'dan Hadramevt'e — İslâm'ın güvenliği altına girdi.

Ders: zafer ***mutlaka gelir***; ama bizim zamanımıza göre değil, Allah'ın takdir ettiği zamanda. Sabır imanın bir parçasıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÖZGÜRLÜĞE HARCANAN SERVET

SİYER NOTU: EBÛ BEKİR ÖZGÜRLÜK SATIN ALIYOR

Siyer kitaplarına göre ***Ebû Bekir*** رضى الله عنه servetini, imanları yüzünden işkence gören köleleri satın alıp azat etmek için kullandı; aralarında ***Bilâl b. Rebâh***, ***Âmir b. Füheyre*** ve ***Zinnîre*** ile ***Ümmü Ubeys*** gibi kadın köleler vardı.

Babası Ebû Kuhâfe ona "Neden seni koruyabilecek güçlü erkekleri azat etmiyorsun?" diye çıkıştı. Ebû Bekir bunu ***yalnızca Allah için*** yaptığını söyledi. İbn Kesîr, Leyl Sûresi'nin son âyetlerinin (92:17–21) Ebû Bekir hakkında indiğini zikreder.

KAYNAK:
Tefsîru İbn Kesîr 92:17–21 https://tafsir.app/ibn-katheer/92/17

Ebû Bekir'in bu konudaki yerini bizzat Ömer رضى الله عنه şöyle ifade etmiştir: ***"Ebû Bekir efendimizdir ve efendimizi azat etmiştir"*** — yani Bilâl'i (Sahîh-i Buhârî 3754).

DAVET ARACI OLARAK SERVET

Ebû Bekir savaşmadı, intikam da almadı. Sorunu barışçı ve meşru biçimde çözmek için ***servet***ini kullandı: dönemin toplum kurallarına göre özgürlük satın aldı. Bu, hayatlar kurtardı ve insanlara itibar kazandırdı.

Ders: mü'minin elindeki servet bir ***kurtuluş yolu*** olabilir. Bugün yetimlere destek olmak, darda kalanların borcunu ödemek ve eğitimi finanse etmek Ebû Bekir'in yolunun devamıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NEDEN SEBAT ETTİLER?

Zayıf köleler eski dinlerine dönüp rahat yaşayabilecekken neden işkenceye katlandılar? Siyer ve Kur'an birkaç cevap verir:

SEBEP	AÇIKLAMA
İmanın tadı	Putlara tapınmada hiç tatmadıkları bir hayat anlamını tattılar.
İnsan onuru	İslâm onları başkasının malı olarak değil, eşit insanlar olarak onurlandırdı.
Resûlullah'ın ﷺ örneği	Kendisi de eziyet gördü ama sabırlı ve sebatkâr kaldı.
Âhiret vaadi	Mekkî Kur'an cenneti ve hesap gününü sıkça anlatır.
Kardeşlik	Dâru'l-Erkam'da birbirlerini desteklediler; kimse yalnız başına imtihan edilmedi.
Peygamber kıssaları	Mûsâ, İbrâhim ve Nûh'un kıssaları, imtihanın peygamberlerin yolu olduğunu gösterir.

Bu dönemde inen sûrelerin çoğu, ***akide, âhiret ve peygamber kıssalarıyla*** dolu kısa ***Mekkî sûreler***dir. Kur'an bizzat onların eğitici ve ruhlarının güç kaynağı oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SÜNNETULLAH OLARAK İMTİHAN

Kur'an şöyle hatırlatır: ***"İnsanlar, imtihan edilmeden sadece 'İnandık' demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?"*** (Ankebût 29:2). İmtihan Allah'ın buğzunun işareti değil, doğruyu yalancıdan ***ayırmanın*** yoludur.

Ders: güçlü iman ***ilim, örnek, kardeşlik ve âhiret ümidi*** ile inşa edilir. Bu dört unsur bugün imtihan edilen her Müslümanın hâlâ ihtiyacıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NECM SÛRESİYLE SECDE

Bu yıllarda olağanüstü bir olay yaşandı. İbn Abbas رضى الله عنهما, Peygamber'in ﷺ ***Necm Sûresi***ni okuyup ***secde ettiğini***, onunla birlikte Müslümanların, ***müşriklerin***, cinlerin ve insanların da secde ettiğini rivayet eder (Sahîh-i Buhârî 1071).

Âlimler, müşriklerin ***kıraatin heybetinden etkilendikleri*** ve sûrenin çok sarsıcı sonu nedeniyle secde ettiklerini açıklar: "Haydi Allah'a secde edin ve (yalnız O'na) ibadet edin" (Necm 53:62). Kendiliğinden secde ettiler, sonra küfre geri döndüler.

SİYER NOTU: "GARÂNÎK" KISSASI: REDDEDİLEN RİVAYET

Bazı tarih kitapları, Resûlullah Necm Sûresi'ni okurken şeytanın Kureyş'in putlarını öven sözler araya soktuğunu, müşriklerin de buna sevindikleri için secde ettiğini anlatır. Bu kıssa ***Garânîk kıssası*** olarak bilinir.

İbn Kesîr bütün rivayet yollarının ***mürsel*** olduğunu ve sahih olmadığını belirtir. Pek çok âlim bu kıssayı, Allah'ın vahyi koruma güvencesine (Hicr 15:9) ve putlara övgüden ***hiç söz etmeyen*** yukarıdaki sahih rivayete aykırı olduğu için reddetmiştir.

KAYNAK:
Tefsîru İbn Kesîr 22:52 https://tafsir.app/ibn-katheer/22/52

Ders: sahih olay, düşmanlarını bile secdeye kapandıran ***Kur'an'ın gücünü*** göstermeye yeter. Vahyin kutsallığını zedeleyen kıssalara ihtiyacımız yoktur; onları reddetmeliyiz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HABEŞİSTAN'A İLK HİCRET

İşkence ağırlaşınca Resûlullah ﷺ ashabını korumanın bir yolunu aradı. Siyer kitaplarına göre onlara ***Habeşistan***a hicret etmelerini tavsiye etti; çünkü orada ***kimseye zulmetmeyen bir kral*** vardı.

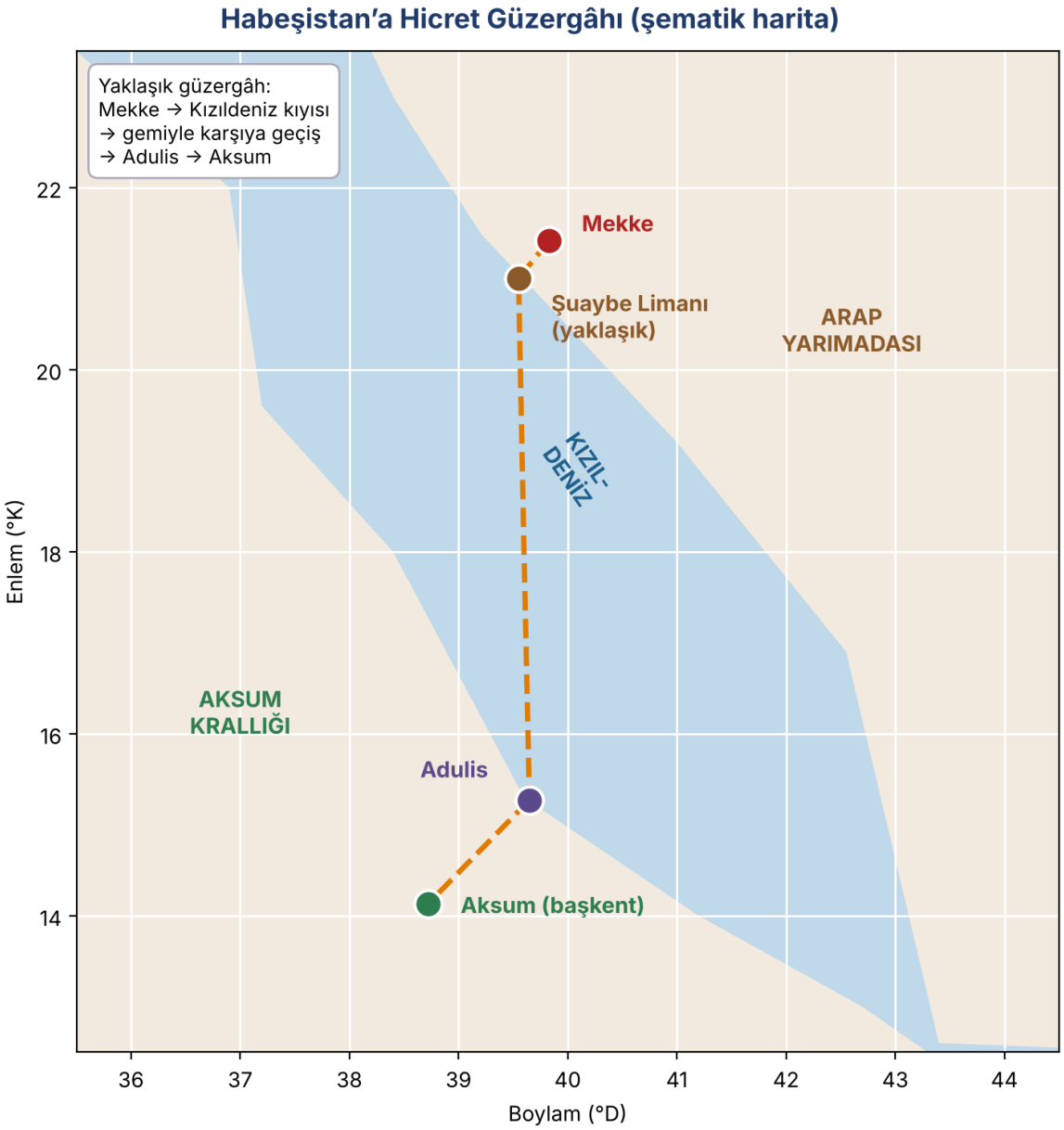
SİYER NOTU: İLK KAFİLE

Wikipedia'ya göre ilk hicret ***nübüvvetin beşinci yılı Recep ayında*** (yaklaşık ***615***) gerçekleşti. Kafile ***on bir erkek ve dört kadından*** oluşuyordu ve başlarında ***Osman b. Maz'ûn*** vardı.

Aralarında ***Osman b. Affân*** ve eşi, Resûlullah'ın ***Ruqayyah*** kızı Rukıyye de vardı. Gizlice Kızıldeniz kıyısına çıktılar ve gemiyle Habeşistan'a geçtiler.

KAYNAK:

Wikipedia, "Migration to Abyssinia". https://en.wikipedia.org/wiki/Migration_to_Abyssinia

Koordinatlar ve kıyı çizgileri yaklaşıktır. Kaynak: Wikipedia, "Migration to Abyssinia", "Kingdom of Aksum", "Adulis".

Şekil 3: Habeşistan'a hicret güzergâhı (şematik harita).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İSLÂM'DAKİ İLK HİCRET

Habeşistan'a hicret, Medine'ye hicretten ***yaklaşık yedi yıl önce*** gerçekleşti. İmanı korumak için vatanı terk etmenin bir yenilgi işareti değil, ***peygamberlerin ve ashabın sünneti*** olduğunu gösterir.

Resûlullah'ın ﷺ kendi kızının da hicret ettiğine dikkat edin. Davetin zorluklarından ***ailesini ayrı tutmadı*** — örnek olarak önderliğin bir başka misali.

Ders: yaşanılan yer dini yaşamak için artık güvenli değilse İslâm ***daha güvenli bir yer aramaya*** izin verir, hatta teşvik eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AKSUM KRALLIĞI: ADİL KRALIN ÜLKESİ

SİYER NOTU: AKSUM KRALLIĞI

Wikipedia'ya göre ***Aksum Krallığı***, bugünkü Eritre ve kuzey Etiyopya bölgesinde, başkenti ***Aksum*** olan büyük bir ticaret krallığıydı. Kızıldeniz kıyısındaki başlıca limanı ***Adulis***, onu Roma, İran, Arabistan ve Hindistan'a bağlıyordu.

Aksum, milâttan sonra dördüncü yüzyılda ***Hristiyanlığı*** kabul etti. Kralları ***Necâşî*** (Negus) unvanını taşırdı. Sahâbîleri kabul eden kral sahih hadislerde ***Ashame*** adıyla bilinir.

KAYNAK:

Wikipedia, "Kingdom of Aksum". https://en.wikipedia.org/wiki/Kingdom_of_Aksum
Wikipedia, "Adulis". https://en.wikipedia.org/wiki/Adulis

NEDEN HABEŞİSTAN?

ETKEN	AÇIKLAMA
Adil kral	Resûlullah ﷺ onu kimseye zulmetmeyen bir kral olarak nitelemiştir (siyer kitapları).
Kureyş'in gücünün dışında	Kureyş'in denizin ötesinde siyasi bir etkisi yoktu.
Ticari ilişkiler	Mekkeliler Habeşistan'ı ticaret yoluyla zaten tanıyordu.
Ehl-i Kitap	Hristiyanlık tevhide putperestlikten daha yakındı.

Bu tercih, Resûlullah'ın ***uluslararası siyasi ortamı değerlendirmedeki*** hikmetini gösterir. En yakın ülkeyi değil, en güvenli ülkeyi seçti.

Ders: Müslümanlar ***adil gayrimüslim yöneticilere*** sığınabilir ve onlarla iş birliği yapabilir. Adalet nerede bulunursa takdir edilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İKİNCİ HİCRET VE KUREYŞ ELÇİLERİ

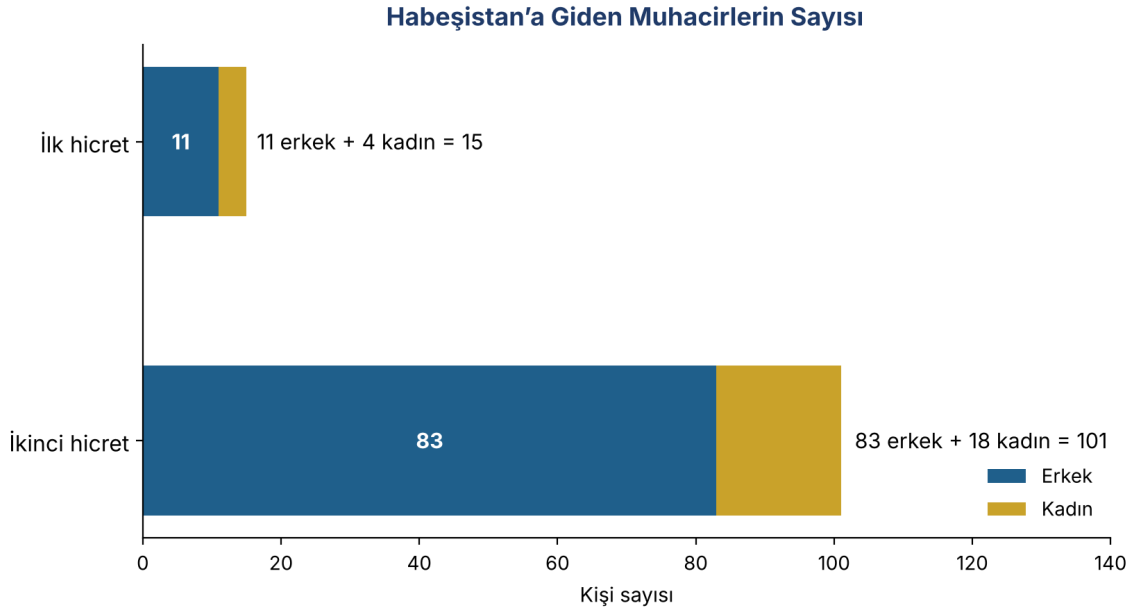
SİYER NOTU: ASILSIZ HABER VE İKİNCİ KAFİLE

Wikipedia'ya göre muhacirler Habeşistan'dayken ***Mekkelilerin Müslüman olduğu haberini*** duydular. Bir kısmı Mekke'ye döndü, ama haberin ***asılsız*** olduğunu görünce daha büyük bir kafileyle Habeşistan'a geri gitti.

İkinci kafileyi (yaklaşık ***616***) Resûlullah'ın ***Ja'far bin Abi Talib*** amcasının oğlu Ca'fer b. Ebû Tâlib yönetti.

Bir rivayete göre kafile ***83 erkek ve 18 kadından*** oluşuyordu.

KAYNAK:
Wikipedia, "Migration to Abyssinia". https://en.wikipedia.org/wiki/Migration_to_Abyssinia

Sayılar Wikipedia'da ("Migration to Abyssinia") aktarılan meşhur rivayete (İbn İshâk) göredir; diğer kaynaklar biraz farklıdır.

Şekil 4: Habeşistan'a giden iki kafiledeki muhacir sayısı.

KUREYŞ ELÇİLERİ NECÂŞÎ'NİN SARAYINDA

Kureyş onların huzur içinde yaşamasına izin vermedi. Wikipedia'ya ve siyer kitaplarına göre Kureyş, Necâşî'ye ve rahiplerine hediyelerle iki elçi — ***Amr b. Âs*** ve ***Abdullah b. Ebû Rebîa*** — göndererek muhacirlerin geri teslim edilmesini istedi.

Necâşî, muhacirlerin kendi ***açıklamalarını dinlemeden*** onları teslim etmeyi reddetti. Adil bir kralın özelliği budur: tek tarafın iddiasına göre hüküm vermez.

Ders: ***iki tarafı da dinlemek*** adaletin temelidir. Kur'an da harekete geçmeden önce bir haberi araştırmamızı emreder (Hucurât 49:6).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CA‘FER’İN NECÂŞÎ HUZURUNDAKİ KONUŞMASI

SİYER NOTU: BİR KRALIN KALBİNİ DEĞİŞTİREN KONUŞMA

Bu olayı, kendisi de hicret edenlerden olan ***Ümmü Seleme*** رضى الله عنها ***Müsned-i Ahmed***de (No. 1740) rivayet eder; senedi Şuayb el-Arnaût tarafından ***hasen*** kabul edilmiştir. Ca‘fer b. Ebû Tâlib Necâşî’nin huzurunda ayağa kalktı ve özetle şöyle dedi:

“Ey kral, biz cahiliye halkıydık: putlara tapar, leş yer, çirkin işler yapar, akrabalık bağlarını koparır ve komşuya eziyet ederdik; güçlümüz zayıfımızı ezerdi. Sonra Allah bize soyunu, doğruluğunu, emanetini ve iffetini bildiğimiz bir resûl gönderdi. Bizi bir olan Allah’a ibadete, doğru söylemeye, emaneti yerine getirmeye, akrabalık bağını gözetmeye ve komşuya iyilik etmeye çağırdı.”

Sonra Ca‘fer ***Meryem Sûresi’nin başını*** okudu. Necâşî sakalı ıslanıncaya kadar ağladı; rahipleri de ağladı.

İKİNCİ GÜNÜN İMTİHANI: HZ. ÎSÂ HAKKINDA

Ertesi gün Amr b. Âs, Müslümanların ***Hz. Îsâ*** عَلَيْهِ السَّلَامُ hakkında büyük bir söz söylediğini ileri sürerek kralı kızdırmaya çalıştı. Ca'fer Kur'an'ın öğrettiği şekilde dürüstçe cevap verdi: Îsâ, iffetli Meryem'e ilka edilen ***Allah'ın kulu, resûlü, O'ndan bir ruh ve O'nun kelimesidir***.

Aynı rivayete göre Necâşî küçük bir çubuk aldı ve kendi inancıyla Ca'fer'in söyledikleri arasındaki farkın ***bu çubuğu geçmediğini*** söyledi. Kureyş'in hediyelerini geri verdi ve muhacirlere tam koruma sağladı.

CA'FER'İN KONUŞMASININ ÖZELLİKLERİ	DERS
Geçmiş hakkında dürüstlük	Cahiliyenin kötülüklerini gizlemeden itiraf etti.
Ahlaka odaklanma	Evrensel değerleri öne çıkardı: doğruluk, emanet, akrabalık bağı.
Kur'an okuma	Vahyin kalplere bizzat dokunmasına izin verdi.
İnançtan taviz vermeme	Risk taşısa da Îsâ hakkındaki soruyu dürüstçe cevapladı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NECÂŞÎ: CENAZE NAMAZI KILINAN KRAL

Necâşî yıllarca muhacirleri korumaya devam etti. Sonra ***hicretin dokuzuncu yılında*** (630) Medine'den duygulandıran bir haber geldi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3877

حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم حِينَ مَاتَ النَّجَاشِيُّ «مَاتَ الْيَوْمَ رَجُلٌ صَالِحٌ، فَقُومُوا فَصَلُّوا عَلَى أَخِيكُمْ أَصْحَمَةَ».

TERCÜME:

Câbir'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Necâşî vefat ettiğinde Peygamber ﷺ şöyle buyurdu:

"Bugün salih bir adam vefat etti. Kalkın ve kardeşiniz Ashame'nin namazını kılın."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû al-Rabi' al-Zahrani ← Sufyan b. 'Uyainah ← Ibn Juraij ← 'Ata' b. Abi Rabah ← Jabir b. 'Abdillah رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Bâbu Mevti'n-Necâşî (Necâşî'nin Ölümü), Hadis No. 3877. Müslim de rivayet etmiştir (No. 952).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3877

BU HADİSİN DERSLERİ

Resûlullah ﷺ Habeş kralını ***"salih bir adam"*** ve ***"kardeşiniz"*** diye niteledi ve Medine'de ashabıyla birlikte onun için gıyabi cenaze namazı kıldı. Bu, Necâşî'nin ***Müslüman olduğunu*** gösterir.

Son muhacirler Habeşistan'dan Medine'ye ***628*** yılında, Hayber'in fethiyle aynı zamanda döndüler. Yaklaşık on üç yıl adil bir kralın himayesinde huzur içinde yaşadılar.

Ders: ***iyilik unutulmaz***. Ülkesinde mü'minleri koruyan bir kral Resûlullah ﷺ tarafından onurlandırıldı ve adı en sahih hadis kitabında ebedîleşti.

HAMZA VE ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLUŞU

SİYER NOTU: HAMZA: KORUYAN ASLAN

Wikipedia'ya göre Resûlullah'ın ***Hamzah bin 'Abd al-Muttalib*** amcası ve süt kardeşi Hamza b. Abdülmuttalib, ***616 yılının sonunda*** Müslüman oldu. Avdan dönerken ***Ebû Cehil***in yeğenine hakaret ettiğini öğrendi. Kâbe'ye gitti, Ebû Cehil'e yayıyla vurdu ve Resûlullah'a desteğini ilan etti; sonra Dâru'l-Erkam'da Müslüman oldu.

Daha sonra ***Uhud Savaşı***nda (625) şehit düştü ve ***Seyyidü'ş-Şühedâ*** (şehitlerin efendisi) lakabıyla anıldı.

KAYNAK:
Wikipedia, "Hamza ibn Abd al-Muttalib". https://en.wikipedia.org/wiki/Hamza_ibn_Abd_al-Muttalib

Kısa süre sonra İslâm'a karşı çok sert olan bir başka Kureyş ileri geleni tamamen değişti: ***Ömer b. Hattâb*** رضى الله عنه. Onun Müslüman oluşunun etkisini Abdullah b. Mes'ûd şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3863

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ.

TERCÜME:

Abdullah b. Mes'ûd'dan رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: **"Ömer Müslüman olduğundan beri hep izzetli (güçlü) olduk."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Kathir ← Sufyan al-Thauri ← Isma'il b. Abi Khalid ← Qais b. Abi Hazim ← 'Abdullah b. Mas'ud رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Bâbu İslâmi Ömer b. el-Hattâb رضى الله عنه, Hadis No. 3863.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3863

BU HADİSİN DERSLERİ

Siyer kitapları, Ömer'in Resûlullah'ı ﷺ öldürmek için yola çıktığını, ancak kız kardeşi ***Fâtıma bint Hattâb***ın evine uğrayıp ***Tâhâ Sûresi***ni duyduğunu ve kalbinin açıldığını anlatır. Bu kıssanın ayrıntıları ***siyer kitaplarındandır*** ve bazı rivayetleri zayıftır; kesin olan, yukarıdaki sahih hadiste görüldüğü gibi Müslüman oluşu ve bunun etkisidir.

Hamza ve Ömer'in Müslüman oluşu Mekke'deki dengeyi değiştirdi. Müslümanlar ***Kâbe'nin yanında açıkça namaz kılmaya*** cesaret etmeye başladı. Fakat bu Kureyş'in endişesini de artırdı; Kureyş sonra daha sert davrandı — Hâşim oğullarına ***boykot*** uyguladı.

Ders: hiç kimseden ***ümit kesmeyin***. Bugün İslâm'ın en sert düşmanı, yarın onun en güçlü savunucusu olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAHİH RİVAYET İLE MEŞHUR KISSA ARASINDA

Açık davet dönemi ve Habeşistan'a hicret hakkında toplumda pek çok kıssa yaygındır. Aşağıdaki tablo sahih olanları, siyer kitaplarından gelenleri ve zayıf ya da reddedilmiş olanları birbirinden ayırır.

KISSALAR VE DURUMLARI

MEŞHUR KISSA	DURUMU
Resûlullah'ın akrabasına çağrısı: "Kendinizi kurtarın".	Sahih (Sahîh-i Buhârî 4771).
Safa Tepesi'ndeki çağrı ve Ebû Leheb'in cevabı.	Sahih (Sahîh-i Buhârî 4770).
"Güneş sağ elime, ay sol elime…"	Zayıf; İbn İshâk muttasıl bir senet olmadan zikreder.
Secdedeyken sırtına deve işkembesi konması.	Sahih (Sahîh-i Buhârî 240).
Ebû Bekir'in Resûlullah'ı boğan Ukbe'yi itmesi.	Sahih (Sahîh-i Buhârî 3678).
Bilâl'in işkence görüp "Ehad, Ehad" demesi.	Hasen (Sünen-i İbn Mâce 150) ve siyer kitapları.
Müşriklerin Necm Sûresiyle birlikte secde etmesi.	Sahih (Sahîh-i Buhârî 1071).
"Garânîk" kıssası (putlara övgü).	Reddedilmiştir; bütün yolları mürseldir (İbn Kesîr).
Ca'fer'in Necâşî huzurundaki konuşması.	Hasen (Müsned-i Ahmed 1740).
Necâşî için kılınan gıyabi cenaze namazı.	Sahih (Sahîh-i Buhârî 3877).
Ömer'in kız kardeşinin evinde Tâhâ Sûresi'ni duyması.	Siyer kitapları; bazı rivayetleri zayıftır.

TEFEKKÜR

Resûlullah'ın ﷺ ve ashabının sabrına dair sahih kıssalar ***imanı güçlendirmeye*** yeter. Onlara hayranlık duymak için zayıf rivayetlere ihtiyacımız yoktur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU SERİDEKİ ÖNEMLİ YERLER

Bu e-kitap, Kâbe'nin yanındaki küçük bir tepeden Kızıldeniz'in ötesindeki bir krallığın başkentine uzanır. Bu bölüm o yerleri tek bir tabloda toplar; böylece okuyucu, sahâbîlerin imanlarını korumak için aştıkları mesafeyi gözünde canlandırabilir.

YERLER TABLOSU

Tablodaki mesafeler, modern koordinatlardan hesaplanan ve Kâbe'den ölçülen ***yaklaşık kuş uçuşu mesafelerdir***. Gerçek kara ve deniz yolları çok daha uzundur. Konumu yalnızca yaklaşık bilinen yerler "yaklaşık" diye işaretlenmiştir.

YER	BU SERİYLE İLGİSİ	UZAKLIK / BUGÜNKÜ DURUM
Safâ Tepesi	Resûlullah'ın ayakta durup Kureyş kabilelerini çağırdığı yer (Sahîh-i Buhârî 4770).	Kâbe'ye yaklaşık 130 m; bugün Mescid-i Harâm binasının içinde.
Merve Tepesi	Safa'nın eşi olan tepe; ikisi arasında sa'y yeri bulunur.	Safa'ya yaklaşık 450 m; bugün Mescid-i Harâm'ın içinde.
Ebû Kubeys Dağı	Safa Tepesi'nin eteğinde bulunduğu büyük dağ.	Mescid-i Harâm'ın doğusuna bitişik.
Kâbe ve Hicr-i İsmâil	Resûlullah'ın secdedeyken eziyet gördüğü (Sahîh-i Buhârî 240) ve boğulduğu (Sahîh-i Buhârî 3678) yer.	Mescid-i Haram'ın ortasında.
Şuaybe Limanı	Hicret kafilesinin ticaret gemilerine bindiği eski Mekke limanı.	Kızıldeniz kıyısında, bugünkü Cidde'nin güneyinde (tam yeri: yaklaşık).
Adulis	Aksum'un başlıca limanı; ilk kafilenin büyük ihtimalle karaya çıktığı yer.	Bugünkü Eritre kıyısında; Mekke'ye yaklaşık 685 km (yaklaşık).
Aksum	Necâşî'nin krallığının başkenti.	Kuzey Etiyopya'da; Mekke'ye yaklaşık 820 km, Adulis'e yaklaşık 160 km (yaklaşık).
Negaş	Yerel geleneğin Necâşî'nin kabriyle ilişkilendirdiği köy.	Etiyopya'nın Tigray bölgesinde; Mekke'ye yaklaşık 840 km (yaklaşık).

Kaynak: Wikipedia, "Safa and Marwa"; Wikipedia, "Migration to Abyssinia"; Wikipedia, "Kingdom of Aksum"; Wikipedia, "Negash".

BUGÜN SAFA TEPESİ

Wikipedia'ya göre Safa Tepesi, Kâbe'nin yaklaşık ***130 metre*** güneydoğusunda, ***Ebû Kubeys Dağı***nın eteğindedir; Merve ise Kâbe'nin yaklaşık 300 metre kuzeydoğusundadır. İkisi arasındaki mesafe yaklaşık

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

450 metredir; bu da yedi şavtlık sa‘yi yaklaşık 3,15 kilometre yapar. Bugün iki tepe de Mescid-i Harâm binasının içindedir; sa‘y yolu (Mes‘â) klimalıdır ve zemzem suyu sunulur.

Safa’da sa‘ye başlayan her hacı ve umreci, aslında Resûlullah’ın ﷺ kavmini çağırırken durduğu yerde durmaktadır: “Size şu vadinin ardında bir süvari birliği olduğunu haber versem…”. Bir zamanlar reddedilişe şahit olan tepe, bugün bu çağrıya icabet eden milyonlarca insana şahit oluyor.

Kaynak: Wikipedia, “Safa and Marwa”.

DERS

Bir zamanlar reddedilişe şahit olan yer, Allah’ın izniyle kabule şahit olabilir. Davetçi emeğinin sonucunu yalnızca o günle ölçmez; Safa’da ekilen tohum yıllar, hatta asırlar sonra meyve verdi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KIZILDENİZ'İ GEÇMEK

Habeşistan'a hicret, sonraki Medine hicreti gibi bir kara yolculuğu değildi. Sahâbîler Mekke'den sessizce ayrılmak, kıyıya ulaşmak ve denizi geçmek zorundaydı — deve kervanlarına alışkın Mekkelilerin çoğuna yabancı bir şey.

RAKAMLARLA KIZILDENİZ

Wikipedia'ya göre Kızıldeniz yaklaşık ***2.250 kilometre*** uzunluğunda ve en geniş yerinde yaklaşık ***355 kilometre*** genişliğindedir. Güney ucunda, en dar yerinde yaklaşık ***26 kilometre*** genişliğinde olan ***Bâbülmendep*** Boğazı, Arap Yarımadası'nı Afrika kıtasından ayırır.

Sahâbî kafilesi Bâbülmendep'ten geçmedi; Mekke yakınındaki Şuaybe limanından doğrudan karşı Afrika kıyısına yelken açtı.

Kaynak: Wikipedia, "Red Sea"; Wikipedia, "Bab-el-Mandeb".

> **SİYER NOTU: TİCARET GEMİLERİ VE YARIM DİNARLIK YOL ÜCRETİ**
>
> İbn Sa'd'a göre (Wikipedia'da aktarıldığı şekliyle) ilk kafile Şuaybe limanına çıktı ve tesadüfen yola çıkmak üzere olan iki ticaret gemisi buldu. Kişi başı ***yarım dinar*** ücretle gemilere bindiler. Onları takip eden Kureyşliler kıyıya ulaştı, ama gemi çoktan yola çıkmıştı.
>
> Tarihçiler kafilenin büyük ihtimalle Aksum'un başlıca limanı ***Adulis***e çıktığını, oradan başkente kara yoluyla devam ettiğini belirtir. Bu ayrıntılar sahih hadislerden değil, siyer ve tarih kitaplarındandır.

Kaynak: Wikipedia, "Migration to Abyssinia"; Madain Project, "Migration to Abyssinia".

ARAPLAR VE HABEŞLER: BİRBİRİNİ TANIYAN KOMŞULAR

Mekkeliler Habeşistan'a yabancı değildi. Kureyş tüccarları oraya gidip gelirdi ve iki milletin tarihi uzun zamandır birbirine bağlıydı. Wikipedia'ya göre Aksum kralı Kaleb, Hristiyanlara zulmeden Zû Nüvâs'a karşı ***518 ile 525*** yılları arasında Yemen'e ordu gönderdi ve Aksum bir süre Arap Yarımadası'nın güneyine hâkim oldu.

Yemen'deki bu Habeş yönetiminden ***Ebrehe*** çıktı; o da Fil Yılı'nda Kâbe'yi yıkmaya kalkıştı (bkz. Seri 1). Habeşlerin Yemen'deki hâkimiyeti, İran'ın 570'li yıllarda orayı ele geçirmesiyle sona erdi. Böylece sahâbîlerin hicretine gelindiğinde Aksum ve İran rakip iki güçtü — ve Kureyş'in Necâşî'nin sarayında hiçbir nüfuzu yoktu.

Kaynak: Wikipedia, "Kingdom of Aksum".

Ne ilginçtir: bir zamanlar Kâbe'ye saldırması için Ebrehe'yi gönderen krallık, iki nesil sonra Kâbe'nin Rabbine ibadet edenlere sığınak oldu. Allah hâlleri hikmetiyle değiştirir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERS

Hicret plan ve cesaret gerektiriyordu: sessizce ayrılmak, yol ücretini ödemek ve yabancı bir denizi aşmak. Tevekkül oturup beklemek değil, bütün gayreti gösterip sonucu Allah'a bırakmaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TARİHİN İZLERİ: ARKEOLOJİK KAYITLARDA AKSUM KRALLIĞI

Aksum Krallığı siyer kitaplarındaki bir isimden ibaret değildir. Bugün hâlâ görülebilen sikkeler, yazıtlar ve dikili taşlar bırakmıştır. Bu bölüm sağlam bazı bilgileri içerir ve hâlâ tartışmalı olan konuları açıkça belirtir.

DÜNYANIN DÖRT BÜYÜK GÜCÜNDEN BİRİ

Wikipedia'ya göre milâttan sonra üçüncü yüzyılın sonunda Mani (Maniheizmin kurucusu), Aksum'u Roma, İran ve Çin ile birlikte ***dünyanın dört büyük gücünden*** biri olarak saymıştır. Aksum, Kral Endybis döneminde (yaklaşık 270–310) kendi sikkelerini — altın, gümüş ve bronz — basmaya başladı; Aksum sikkeleri Filistin'deki Caesarea'ya ve güney Hindistan'a kadar uzanan yerlerde bulunmuştur.

Kral Ezana yaklaşık 325–330 yıllarında Hristiyanlığı kabul etti. Sikkeleri ve yazıtları, yaklaşık 340 yılında hilal ve disk sembollerinden haç sembolüne geçişi gösterir. Bu yüzden sahâbîler döneminde Habeşistan neredeyse üç asırlık bir Hristiyan krallığıydı.

Kaynak: Wikipedia, "Kingdom of Aksum".

AKSUM'UN DİKİLİ TAŞLARI

Aksum arkeolojik alanı ***1980'de UNESCO Dünya Mirası*** listesine alınmıştır. Büyük ve oymalı dikili taşları (stel) ile krallarının yeraltı mezarlarıyla tanınır. En büyük dikili taşın ayakta olsaydı yaklaşık ***33 metre*** yüksekliğinde olacağı tahmin edilir; ancak devrilip kırılmıştır.

Kaynak: World Heritage Site, "Aksum"; Wikipedia, "Kingdom of Aksum".

TARİH NOTU: KRAL ARMAH, NECÂŞÎ Mİ?

Son Aksum sikkeleri yedinci yüzyılın başlarında, aralarında ***Armah*** adlı bir kral adına basılmıştır. Wikipedia'ya göre 1895'ten beri bazı araştırmacılar Armah'ın sahâbîleri koruyan Necâşî olduğunu ileri sürmüştür. Ancak bu görüş ***doğrulanmamıştır***: başka araştırmacılar Armah'ı farklı bir kralla ilişkilendirir ve saltanat tarihleri de hâlâ tartışmalıdır.

Sahih hadis Necâşî'nin adını ***Ashame*** olarak verir (Sahîh-i Buhârî 3877). Arap kaynakları bu ismin farklı yazılışlarını da kaydeder. Mevcut deliller yeterli olmadığı için onu sikkelerdeki herhangi bir isimle özdeşleştirmiyoruz.

Kaynak: Wikipedia, "Armah"; Wikipedia, "Najashi".

NEGAŞ'TAKİ NECÂŞÎ CAMİİ

Kuzey Etiyopya'nın Tigray bölgesindeki ***Negaş*** köyünde ***Necâşî Camii*** olarak bilinen eski bir cami vardır. Wikipedia, Negaş'ı Afrika'daki en eski Müslüman yerleşimi olarak niteler. Yerel geleneğe göre Necâşî, bazı sahâbîlerle birlikte orada defnedilmiştir; bir rapor bunların sayısını on iki olarak verir. *Fütûhu'l-Habeşe* adlı eser, Ahmed b. İbrâhim el-Gâzî'nin yaklaşık 1537'de bu kabri ziyaret ettiğini kaydeder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Cami, 2015–2018 yılları arasında Türk kurumu TİKA tarafından restore edildi; ancak 2020 sonunda başlayan Tigray Savaşı'nda ağır hasar gördü ve yeniden onarım planları açıklandı.

> **NOT: GELENEK İLE RİVAYET ARASINDA**
>
> Sahih hadis yalnızca Resûlullah'ın ﷺ Necâşî'nin vefatını bildirdiğini ve onun için gıyabi cenaze namazı kıldığını söyler (Sahîh-i Buhârî 3877). Kabrinin yerini bildiren sahih bir hadis yoktur; Negaş'ta defnedildiği söylenen sahâbîlerin isimleri hakkında da sağlam bir rivayet bulunmaz.
>
> Bu nedenle Negaş'taki kabir, kesin bir bilgi değil, ***saygı duyulan bir yerel gelenektir***. Yine de Müslümanlarla Habeş halkı arasındaki erken ve dostane ilişkinin bir simgesi olmaya devam eder.

Kaynak: Wikipedia, "Negash"; Geeska, "Ethiopia's Najashi Mosque in the Shadow of the Tigray War".

DERS

Arkeoloji, Aksum'un döneminin büyük bir gücü olduğunu — dünyanın ucunda küçük bir ülke olmadığını — kanıtlar. Resûlullah ﷺ sahâbîleri güçlü, düzenli ve adil bir krallığa göndermeyi seçti. Aynı zamanda geleneklere saygı göstermeyi, ama onları sahih rivayetlerle bir tutmamayı öğreniyoruz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU SERİDEKİ ŞAHSİYETLER

Aşağıdaki tablo bu e-kitaptaki başlıca şahsiyetleri — karşı çıkanları, işkence görenleri, hicret edenleri ve koruyanları — listeler. Her bilginin kaynağı belirtilmiştir; siyer kitaplarından gelen bilgiler "siyer kitapları" diye işaretlenmiştir.

MUHALİFLER

ŞAHSİYET	BU SERİDEKİ ROLÜ	KAYNAK
Ebû Leheb (Abdüluzzâ)	Safa'daki çağrıyı reddeden amcası; Mesed Sûresi onun hakkında indi.	Sahîh-i Buhârî 4770
Ümmü Cemîl (Ervâ bint Harb)	Ebû Leheb'in karısı, Ebû Süfyân'ın kız kardeşi; "odun taşıyıcı" diye anılır.	Mesed 111:4; siyer kitapları
Velîd b. Muğîre	Kur'an'ın güzelliğini kabul ettiği hâlde ona sihir diyen Mahzûm oğullarının lideri.	Müddessir 74:18–25; tefsir
Ebû Cehil (Amr b. Hişâm)	Mahzûm oğullarından en sert muhalif; Bedir Savaşı'nda öldürüldü.	Siyer kitapları
Ukbe b. Ebû Muayt	Kâbe'nin yanında Resûlullah'ı boğdu; Ebû Bekir engelledi.	Sahîh-i Buhârî 3678
Ümeyye b. Halef	Bilâl'in efendisi; ona güneşin altında işkence etti.	Siyer kitapları
Amr b. Âs ve Abdullah b. Ebû Rebîa	Sahâbîlerin geri verilmesini istemek için Necâşî'nin sarayına giden Kureyş elçileri.	Müsned-i Ahmed 1740

SAHÂBÎLER VE KORUYUCULAR

ŞAHSİYET	BU SERİDEKİ ROLÜ	KAYNAK
Ebû Bekir es-Sıddîk	Kâbe'nin yanında Resûlullah'ı savundu; Bilâl'i ve işkence gören köleleri azat etti.	Sahîh-i Buhârî 3678, 3754
Bilâl b. Rebâh	Tevhid uğruna işkence gördü ve "Ehad, Ehad" demeye devam etti.	Sünen-i İbn Mâce 150; siyer kitapları
Yâsir, Sümeyye ve Ammâr	Birlikte işkence gören aile; Sümeyye İslâm'ın ilk şehidi olarak anılır.	Siyer kitapları
Habbâb b. Eret	İşkenceden şikâyet etti; Resûlullah "Fakat siz acele ediyorsunuz" buyurdu.	Sahîh-i Buhârî 3612
Osman b. Maz'ûn	Habeşistan'a giden ilk kafilenin başkanı.	Siyer kitapları
Osman b. Affân ve Rukıyye	İlk kafileyle hicret edenlerden; Rukıyye Resûlullah'ın ﷺ kızıdır.	Siyer kitapları
Ca'fer b. Ebû Tâlib	Necâşî huzurunda Müslümanların sözcüsü.	Müsned-i Ahmed 1740
Ümmü Seleme	Muhacirlerden; Habeşistan hicretini rivayet eden.	Müsned-i Ahmed 1740

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHSİYET	BU SERİDEKİ ROLÜ	KAYNAK
Necâşî (Ashame)	Sahâbîleri koruyan Habeş kralı; Resûlullah onun için gıyabi cenaze namazı kıldı.	Sahîh-i Buhârî 3877
Hamza b. Abdülmuttalib	Müslüman olup ümmeti güçlendiren amcası.	Siyer kitapları
Ömer b. Hattâb	Müslüman oluşu Müslümanlara izzet verdi.	Sahîh-i Buhârî 3863

DERS

Bu seride farklı katmanlardan insanlar görüyoruz: karşı çıkan bir amca, sebatkâr bir köle, azat eden bir tüccar ve adil bir yabancı kral. Şerefin ölçüsü soy ya da makam değil, kişinin hakka karşı tavrıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZAMAN ÇİZELGESİ: SİYER VE DÜNYA

Aşağıdaki tablo, bu e-kitaptaki olayları aynı dönemin büyük dünya olaylarının yanına yerleştirir. Milâdî yıllar yaklaşıktır; bazı olayların kesin tarihi konusunda tarihçiler farklı görüştedir.

YIL (YAKLAŞIK)	MEKKE'DE VE HABEŞİSTAN'DA	ÇEVRE DÜNYADA
518–525	—	Aksum (Kral Kaleb) Yemen'deki Himyer'e saldırdı.
Yaklaşık 570–575	Fil Yılı; Resûlullah'ın ﷺ doğumu (Seri 1).	İran, Aksum'un Yemen'deki hâkimiyetine son verdi.
Yaklaşık 613	Açık davet emri; Safa Tepesi'ndeki çağrı.	İran, Antakya'yı ve Şam'ı Roma'dan aldı.
Yaklaşık 614	Alay, ithamlar ve işkence şiddetlendi.	İran Kudüs'ü aldı ve "Gerçek Haç"ı Ktesifon'a götürdü.
Recep, nübüvvetin 5. yılı (yaklaşık 615)	Habeşistan'a ilk hicret: 11 erkek ve 4 kadın (bir rivayette 12 erkek).	—
Yaklaşık 616	Ca'fer'in yönettiği ikinci hicret; Kureyş elçileri reddedildi; Hamza ve Ömer Müslüman oldu.	—
618–619	Kureyş baskısı sürdü (Seri 5).	İran Mısır'ı ve İskenderiye'yi aldı.
7 H / 628	Ca'fer ve kafilesi Hayber'in fethi sırasında Medine'ye ulaştı (Sahîh-i Buhârî 4230).	Roma–İran savaşı sona erdi; Roma topraklarını geri aldı.
9 H / 630	Necâşî vefat etti; Resûlullah gıyabi cenaze namazı kıldı (Sahîh-i Buhârî 3877).	—

Kaynak: Wikipedia, "Byzantine–Sasanian War of 602–628"; Wikipedia, "Kingdom of Aksum"; Wikipedia, "Migration to Abyssinia".

Sahâbîler Mekke'de işkence görürken dünyanın iki büyük gücü — Roma ve İran — şiddetle savaşıyordu. Bu yıllardaki Roma yenilgisi, Roma'nın "birkaç yıl içinde" galip geleceğini vaat eden Rûm 30:2–4 âyetlerinin arka planıdır. Bu vaat, Roma'nın yaklaşık 628'de topraklarını geri almasıyla gerçekleşti.

DERS

O gün dünya, birbirleriyle savaşmakla meşgul büyük imparatorlukların hâkimiyetindeydi. Mekke'de işkence gören ve ticaret gemileriyle hicret eden küçük bir topluluğun dünya tarihini değiştireceğini kimse tahmin etmezdi. Hakka sarılan küçük bir topluluğu asla küçümsemeyin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SIKÇA SORULAN SORULAR

Aşağıda açık davet dönemi ve Habeşistan'a hicret hakkında sıkça sorulan sorular, bu e-kitaptaki kaynaklara dayanan kısa cevaplarıyla yer almaktadır.

1. AÇIK ÇAĞRI NEDEN SAFA TEPESİ'NDE BAŞLADI?

Safa Tepesi, Kureyş'in toplandığı Kâbe'nin yanındadır. Arap geleneğinde bir tehlikeye karşı uyarmak isteyen kişi yüksek bir yere çıkıp seslenirdi. Resûlullah kavminin anladığı yolu kullandı (Sahîh-i Buhârî 4770).

2. RESÛLULLAH NEDEN ÖNCE "BANA İNANIR MISINIZ?" DİYE SORDU?

Uyarıyı iletmeden önce onların kabul ettiği bir şeyle — kendi doğruluğuyla — başladı. Onlar da onun hiç yalan söylediğini görmediklerini söylediler. Bu hikmetli bir davet yöntemidir: üzerinde ittifak edilen bir temel üzerine inşa etmek.

3. İSLÂM'IN İLK ŞEHİDİ KİMDİR?

Siyer kitaplarına göre Ammâr b. Yâsir'in annesi Sümeyye bint Hayyât, İslâm'da ilk şehit olan kişidir. Dininden dönmeyi reddettiği için Ebû Cehil tarafından öldürüldü. Bu bilgi Sahîhayn'dan değil, siyer kitaplarındandır.

4. AMMÂR İŞKENCE ALTINDA KÜFÜR SÖZÜ SÖYLEDİĞİ İÇİN GÜNAHKÂR MIDIR?

Hayır. Allah, kalbi imanla mutmain olduğu hâlde zorlanan kimseyi istisna etmiştir (Nahl 16:106). Tefsir kitaplarındaki bir rivayete göre bu âyet Ammâr'ın başından geçen olayla ilgilidir.

5. HABEŞİSTAN'A KAÇ KİŞİ HİCRET ETTİ?

İlk kafile yaklaşık on bir erkek ve dört kadından oluşuyordu (bir rivayette on iki erkek). İkinci hicrette İbn İshâk, bir miktar kadın ve çocukla birlikte seksenden fazla erkekten söz eder.

6. O ZAMAN NEDEN MEDİNE'YE HİCRET EDİLMEDİ?

O sırada Yesrib (Medine) halkı henüz Müslüman olmamıştı ve Kureyş'in bütün Arap Yarımadası'nda nüfuzu vardı. Habeşistan ise Kureyş'in gücünün dışındaydı, adil bir kral tarafından yönetiliyordu ve ticaret yoluyla tanınıyordu.

7. NECÂŞÎ MÜSLÜMAN MIYDI?

Evet. Resûlullah ﷺ onun vefatını bildirdi, onu "salih bir adam" diye niteledi ve ashabıyla birlikte onun için gıyabi cenaze namazı kıldı (Sahîh-i Buhârî 3877).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

8. NECÂŞÎ'NİN ASIL ADI NEDİR?

Necâşî (Negus), Habeş kralının unvanıdır, şahıs adı değildir. Sahih hadis bu kralın adını Ashame olarak verir (Sahîh-i Buhârî 3877). Bazı araştırmacılar onu Aksum sikkelerindeki bir kral adıyla ilişkilendirmeye çalışmıştır; ancak bu henüz kesinleşmemiştir.

9. NECÂŞÎ'NİN KABRİ NEREDEDİR?

Etiyopya'daki yerel gelenek, kabrinin Tigray bölgesindeki Negaş'ta olduğunu söyler. Ancak kabrinin yerini bildiren sahih bir hadis yoktur. Bu e-kitaptaki «Tarihin İzleri» bölümüne bakınız.

10. "GARÂNÎK" KISSASI DOĞRU MUDUR?

Hayır. Resûlullah'ın Necm Sûresi'ni okurken putları övdüğüne dair kıssa, bütün yolları mürsel olduğu ve Resûlullah'ın ﷺ ismetine aykırı düştüğü için âlimlerce reddedilmiştir. Sahih olan yalnızca, Resûlullah o sûreyi okurken müşriklerin de secde ettiğidir (Sahîh-i Buhârî 1071).

11. ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLUŞU NEDEN BU KADAR ÖNEMLİDİR?

Abdullah b. Mes'ûd رضى الله عنه şöyle demiştir: "Ömer Müslüman olduğundan beri hep izzetli olduk" (Sahîh-i Buhârî 3863). Ömer'in ve Hamza'nın cesareti, daha önce zayıf ve ezilmiş olan Müslümanlara güç verdi.

12. HABEŞİSTAN MUHACİRLERİ NE ZAMAN DÖNDÜ?

Bir kısmı Mekke'ye daha erken dönüp ardından Medine'ye hicret etti. Ca'fer b. Ebû Tâlib'in kafilesi ise hicretin yedinci yılında Resûlullah Hayber'i fethettiği sırada Medine'ye ulaştı (Sahîh-i Buhârî 4230) — Mekke'den ayrılışlarından yaklaşık on beş yıl sonra.

DERS

Sahih kaynaklara dayanan her cevap, kanaatimizi güçlendirir ve bizi asılsız kıssalardan uzaklaştırır. Sormaya ve okumaya devam edin — çünkü Resûlullah'ın ﷺ siyeri yalnızca bir tarih anlatısı değil, bir hayat rehberidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

BU E-KİTAPTAN DERSLER

Birincisi: Emir, güvenceyle birlikte gelir. “Açıkça ortaya koy… Biz sana yeteriz” (15:94–95).

İkincisi: Herkes kendinden sorumludur. Soy kurtarmaz (Sahîh-i Buhârî 4771).

Üçüncüsü: Kabul edilen şeyle başla. Resûlullah uyarmadan önce kendi doğruluğunu sordu (Sahîh-i Buhârî 4770).

Dördüncüsü: İnançta taviz yoktur. “Sizin dininiz size, benim dinim banadır” (109:6).

Beşincisi: Eziyet görünce sabret. Resûlullah hakarete rağmen secdede kaldı (Sahîh-i Buhârî 240).

Altıncısı: Zafer Allah’ın takdir ettiği zamandadır. “Fakat siz acele ediyorsunuz” (Sahîh-i Buhârî 3612).

Yedincisi: Servet, insanları özgürleştirmek içindir. Ebû Bekir Bilâl’i ve diğerlerini azat etti (Sahîh-i Buhârî 3754).

Sekizincisi: Adalet her yerde takdir edilir. Necâşî “salih bir adam” olarak onurlandırıldı (Sahîh-i Buhârî 3877).

Dokuzuncusu: Hiç kimseden ümit kesme. Ömer ümmetin gücü oldu (Sahîh-i Buhârî 3863).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZAMAN ÇİZELGESİ ÖZETİ

ZAMAN (TAHMİNİ)	OLAY VE KAYNAK
Yaklaşık 613	Açık davet emri (15:94; 26:214); Safa'daki çağrı (Sahîh-i Buhârî 4770, 4771)
613–615	Alay, ithamlar ve uzlaşma teklifi (Kâfirûn)
613–616	Resûlullah eziyet gördü (Sahîh-i Buhârî 240, 3678); zayıflara işkence
Yaklaşık 615	Sümeyye'nin şehadeti (Wikipedia)
Recep, 5. yıl	Habeşistan'a ilk hicret: 11 erkek, 4 kadın
Yaklaşık 616	Ca'fer'in yönettiği ikinci hicret; Kureyş elçileri reddedildi
616 sonu	Hamza ve Ömer Müslüman oldu (Sahîh-i Buhârî 3863)
9 H / 630	Necâşî için gıyabi cenaze namazı (Sahîh-i Buhârî 3877)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAPANIŞ

Safa Tepesi'ndeki çağrıdan, Resûlullah'ın secdedeyken eziyet gördüğü Kâbe'ye, Bilâl'in "Ehad, Ehad" dediği kızgın kumlara ve Kızıldeniz'in ötesindeki adil bir kralın sarayına kadar — İslâm daveti ***sabır ve fedakârlıkla*** imtihan edildi. İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Ebû Tâlib Mahallesi'nde (Şi'b) Hâşim oğullarına uygulanan boykot***, ***Hüzün Yılı*** ve Resûlullah'ın Tâif yolculuğuyla devam edecektir. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (15:94–95; 109; 74:11–25; 16:106; 92:17–21; 22:52). https://tafsir.app/ibn-katheer/15/94

HADİS

Sahîh-i Buhârî 240, 1071, 3612, 3678, 3754, 3863, 3877, 4770, 4771. https://sunnah.com/bukhari

Sünen-i İbn Mâce 150. https://sunnah.com/ibnmajah:150

Müsned-i Ahmed 1740 (Ümmü Seleme'nin Habeşistan hicretine dair rivayeti).

SİYER VE TARİH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshâk rivayeti) — açık davet, Kureyş muhalefeti ve Habeşistan hicreti bölümleri.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm — açık davet ve Habeşistan hicreti bölümleri.

Wikipedia, "Abu Lahab". https://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Lahab

Wikipedia, "Abu Talib ibn Abd al-Muttalib". https://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Talib_ibn_Abd_al-Muttalib

Wikipedia, "Bilal ibn Rabah". https://en.wikipedia.org/wiki/Bilal_ibn_Rabah

Wikipedia, "Sumayya". https://en.wikipedia.org/wiki/Sumayya

Wikipedia, "Migration to Abyssinia". https://en.wikipedia.org/wiki/Migration_to_Abyssinia

Wikipedia, "Kingdom of Aksum". https://en.wikipedia.org/wiki/Kingdom_of_Aksum

Wikipedia, "Adulis". https://en.wikipedia.org/wiki/Adulis

Wikipedia, "Hamza ibn Abd al-Muttalib". https://en.wikipedia.org/wiki/Hamza_ibn_Abd_al-Muttalib

Wikipedia, "Umar". https://en.wikipedia.org/wiki/Umar

YERLER, TARİH VE ARKEOLOJİ

Wikipedia, "Safa and Marwa". https://en.wikipedia.org/wiki/Safa_and_Marwa

Wikipedia, "Red Sea". https://en.wikipedia.org/wiki/Red_Sea

Wikipedia, "Bab-el-Mandeb". https://en.wikipedia.org/wiki/Bab-el-Mandeb

Madain Project, "Migration to Abyssinia". https://madainproject.com/migration_to_abyssinia

Wikipedia, "Armah". https://en.wikipedia.org/wiki/Armah

Wikipedia, "Najashi". https://en.wikipedia.org/wiki/Najashi

Wikipedia, "Negash". https://en.wikipedia.org/wiki/Negash

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Geeska, “Ethiopia’s Najashi Mosque in the Shadow of the Tigray War”. https://www.geeska.com/en/ethiopias-najashi-mosque-shadow-tigray-war

World Heritage Site, “Aksum”. https://www.worldheritagesite.org/list/aksum

Wikipedia, “Byzantine–Sasanian War of 602–628”. https://en.wikipedia.org/wiki/Byzantine%E2%80%93Sasanian_War_of_602%E2%80%93628

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir